

Kurban kimlere vaciptir?

Soru: Kurban kimlere vaciptir?

Cevap

Kurban kimlere vaciptir?

Allah Teala, kainattaki her şeyi, değerli bir varlık olarak yarattığını ifade buyurduğu insanın istifadesine sunmuş, verdiği sayısız ve eşsiz nimetler karşılığında onu, kendisine ibadet etmekle mükellef kılmıştır. Bu ibadetler arasında Kurban, kulun Rabbine teslimiyetinin bir göstergesi olması ve zengin fakir dayanışmasını sağlayarak toplumun fertleri arasında ülfet peydah etmesi açısından farklı bir öneme sahiptir. Her ibadette olduğu gibi kurbanda da belli şartlar vardır. Bu şartlar da kurban edilecek hayvan, kurban ibadetinin vakti ve kurban kesmekle mükellef olan şahısla alakalıdır. Aşağıdaki şartları taşıyan kişiye kurban vacip olur:

1. İslam

Kurban bir ibadettir. Müslüman olmayan kişi ibadete ehil olmadığından kurban kesmekle de mükellef değildir.¹

2. İkamet

Hanefi fukahasına göre; yolcuya kurban kesmek vacip değildir. Şayet vacip olsaydı kişi ya yolculuğunu iptal etmek veya kurban edeceği hayvanı kendisiyle beraber götürmek zorunda kalacak, bu durum da insanlar için ciddi bir meşakkat olacaktı.² Kolaylık dini olan İslam³ bundan dolayı seferde olan kimseyi kurban kesmekle mükellef kılmamıştır. Şafiiler ise Allah Rasulü'nün ﷺ Mina'da hanımları için kurban kesmesini esas alarak seferde de kurban kesmenin sünnet olduğunu söylemiştir.⁴

3. Zenginlik

İslam'da zenginliğin ölçüsü nisap miktarı mala sahip olmaktır. Nisap miktarı mala sahip olanlar zengin kabul edildiklerinden bir takım mali sorumluluklarla karşı karşıya kalırlar. Kurban da bunlardan biridir. Buna göre borçları ve asli ihtiyaçları hariç nisap miktarı mala sahip olanlar kurban kesmekle mükelleftirler.⁵ Ancak kurbanın nisabı fıtır sadakasının nisabı gibidir.⁶ Kurbanın vücûbiyeti için zekatta olduğu gibi nisab miktarına ulaşan malın üzerinden bir yıl geçmesi

gerekmediği gibi malın nâmi olma şartı da yoktur. Bayram günü nisab miktarı bir paraya sahip olan kişiye de kurban vacip olur.

4. Akıl

Fukaha, kurban mükellefiyeti için akıl sahibi olmanın şart koşulup koşulmaması hususunda ihtilaf etmiştir. İmam-ı Azam Ebu Hanife ve İmam Ebu Yusuf aklın şart olmadığını, delinin nisap miktarından fazla mala sahip olması halinde velisi tarafından kurban kesilmesi gerektiğini söylemiştir. İmam Muhammed ve İmam Züfer ise aklın şart olduğunu ve deli olan kişi zengin dahi olsa malından kurban kesilmesinin gerekmediğini söylemiştir.⁷

5. Buluğ

Akıl şartında olduğu gibi buluğ şartında da ihtilaf edilmiştir. Yukarıdaki ihtilafa göre İmam-ı Azam ve Ebu Yusuf'a göre zengin olan çocuğun malından kurban kesilmesi gerekirken İmam Muhammed ve Züfer'e göre gerekmez.⁸ Hanefi mezhebi içerisinde fetva verilen görüşün hangisi olduğu hususunda ihtilaf edilmiştir. İmam Merğînânî buluğ şart olmayışının sahih olduğunu söylerken İbnü's-Şihne, et-Tarsûsî ve el-Haskefî gibi alimler ise bunun şart oluşunu tercih etmiştir.⁹ İmam Şafii de çocuğun malını korumanın daha öncelikli olduğu, bundan dolayı çocuğun baba veya dedesinin isterlerse çocuk adına kendi mallarından kesebilecekleri, lakin çocuğun malından kesemeyecekleri kanaatindedir.¹⁰

Yukarıda zikredilen şartların tamamında -Hanefilere göre- vaktin sonu yani Kurban Bayramının üçüncü gününün bitişi dikkate alınır. Örneğin bayramın üçüncü günü sabah; gayr-ı müslim olan bir kişi iman etse, seferde olan ikamete niyet etse veya fakir olan nisap miktarı mala sahip olsa diğer şartlar da sağlanıyorsa kurban kesmesi gerekir.¹¹ Şafiiler ise Kurban Bayramının dört gününde de kurban kesilebileceğini, son günü güneşin batmasıyla beraber kurban kesme vaktinin sona erdiğini ifade etmiştir.¹²

1. Bkz. Alâuddîn Ebu Bekir b. Mes'ûd el-Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi' fi Tertîbi's-Şerâi'* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1986), 5/63.

2. Bkz. el-Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi' fi Tertîbi's-Şerâi'*, 5/63.

3. Hac, 22/78.

4. Şemsuddîn Muhammed b. Muhammed el-Hatîb eş-Şirbînî, *Muğni'l-Muhtac ilâ Marifeti Meâni Elfâzi'l-Minhâc* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1994), 6/123.

5. Muhammed Emin İbn Abidin, *Raddu'l-Muhtâr ala'd-Durri'l-Muhtâr* (Lahor: Mektebetu'r-Reşîd, 2023), 21/224.

6. Alâuddîn Muhammed b. Ali el-Haskefî, *ed-Durru'l-Muhtâr (Haşiyetu İbn Abidin İle Beraber)* (Beyrut: Dâru'l-Marife, 2015), 9/524.

7. el-Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi' fi Tertîbi's-Şerâi'*, 5/64.

8. Burhanuddîn el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî* (Karaçi: Mektebtu'l-Büsrâ, 2021), 4/80.

9. Bkz. İbn Abidin, *Raddu'l-Muhtâr ala'd-Durri'l-Muhtâr*, 21/236-237.

10. Şihâbuddîn Ahmed b. Muhammed b. Ali b. Hacer el-Heysemî, *Tuhfetu'l-Muhtâc bi Şerhi'l-Minhâc* (Beyrut: Dâru'd-Diyâ', 2020), 9/693-694.
11. el-Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi' fi Tertîbi's-Şerâi'*, 5/63-64.
12. Ebu Zekerîyya Muhyiddîn b. Şeref en-Nevevî, *el-Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb* (Beyrut: el-Mektebetu'l-Asriyye, 2014), 7/65.

